

■ Podkladový materiál k debatě (23. 10. 2014, Evropský dům)

■ Popis

Doposud Evropská unie přijala několik sankčních opatření vůči Rusku v reakci na její postup na Ukrajině. Zpočátku se jednalo o cílené sankce, primárně zaměřené proti konkrétním osobám. Ty byly později rozšířeny i na osoby právnické. Poslední sankční opatření, které vstoupilo v platnost 12. září 2014, limituje obchod se zbraněmi, vývoz zboží a technologií dvojího užití, vývoz citlivých technologií pro ropné odvětví a související obory, a především rozšiřuje omezení týkající se unijního kapitálového trhu pro finanční instituce vlastněné více než 50% Ruskou federací, především pak co se týče obchodu s cennými papíry. V rámci nových sankčních opatření byly České republice a dalším zemím vyjednány výjimky, které výrazně zmírňují dopady na české firmy a podnikatele. Forma a přísnost všech uvedených sankcí se však bude s postupem času měnit. Ruská sankční protioopatření zasahují několik oblastí. Dotkla se především dovozu vybraných zemědělských komodit do Ruska.

■ Události, které vedly k přijetí protioopatření aneb od asociační dohody k sankcím

Sled událostí odstartovalo odmítnutí tehdejšího proruského prezidenta Ukrajiny Viktora Janukovyče podepsat asociační dohodu s EU dne 21. listopadu minulého roku. Jeho krok vyvolal obrovskou vlnu protivládních protestů. Desetitisíce lidí demonstrovaly několik měsíců na kyjevském náměstí Nezávislosti, od té doby nazývané tzv. Euromajdanem, proti režimu, který zamezil dalšímu proevropskému směřování země. Snahy demonstrantů podpořila vyhlášením hladovky i vězněná politička Julija Tymošenková. Dne 15. prosince bylo oficiálně zastaveno jednání o asociační dohodě s Ukrajinou. Podle eurokomisaře pro rozšiřování Štefana Füleho se ukrajinské argumenty při vyjednávání rozcházel s následnými činy prezidenta a postrádaly „reálný základ“. O dva dny později, 17. prosince 2013, se v Moskvě uskutečnilo setkání ruského prezidenta Vladimira Putina s ukrajinským prezidentem Janukovyčem, kterému byla nabídnuta půjčka ve výši 15 miliard dolarů a o třetinu levnější plyn. Vedení Ukrajiny se ocitlo pod nátlakem ze strany Ruska, které si plně uvědomovalo svůj monopol na dodávku energetických surovin. Na začátku roku 2014 byly na Ukrajině přijaty kontroverzní zákony omezující základní lidská práva, proti kterým se vedly masivní protesty. Konflikty následně vyeskalovaly do krvavých bojů s bezpečnostními složkami. Po únorovém masakru demonstrantů došlo ke změnám ve vedení Ukrajiny a vznikla nová

■ Podkladový materiál k debatě (23. 10. 2014, Evropský dům)

prozatímní vláda v čele s Arsenijem Jaceňukem. Neklidné situace na Ukrajině využilo Rusko. Z pohledu mezinárodně uznávaných zásad Rusko neoprávněně zasáhlo do suverenity Ukrajiny a tím ji destabilizovalo. V březnu byl anektován Krymský poloostrov, kde se uskutečnilo úspěšné referendum pro odtržení od Ukrajiny. Autonomní republika Krym byla Ruskem okamžitě začleněna mezi ostatní státy Ruské federace. Výsledek krymského referenda je považován za neprávoplatný, nejenom státy EU.

Asociační dohoda mezi EU a Ukrajinou byla v ukrajinském a Evropském parlamentu nakonec přijata po dlouhých vyjednáváních mezi EU, Ukrajinou a Ruskem až 16. září 2014. Součástí asociační dohody je také prohloubená a komplexní dohoda o volném obchodu, která integruje trhy EU a Ukrajiny zrušením cel a zákazů dalších omezení obchodu. Datum platnosti dohody bylo z původního 1. listopadu 2014 posunuto na leden 2016.

■ II. Sankce Evropské unie uvalené na Rusko

Sankční opatření Evropské unie uvalená na Ruskou federaci proběhla v několika vlnách. V první fázi těchto opatření ze 17. března 2014 byly vydány seznamy se jmény konkrétních fyzických osob, kterým se zakázal vstup na území EU, navíc byly zmraženy jejich účty v EU. Sankcionováno bylo celkem 21 osob z Ruska a Krymu. V květnu byla sankční opatření rozšířena i na právnické osoby, firmy spojené s ruskou anexí na Krymu. Dne 31. července 2014 byla EU nucena přistoupit k další fázi sankčních opatření kvůli neustále se vyhorčující situaci na východě Ukrajiny v důsledku působení separatistických skupin. Opatření se vztahují na 95 fyzických osob a 23 právnických osob a institucí. Poslední vlna sankcí vůči Rusku byla přijata 12. září 2014 a týkají se zejména obchodu a investic nejenom v EU, ale i na Krymu. Balíček sankčních opatření obsahuje také nařízení zakazující dovoz a vývoz zbraní z/do Ruska. V přímé souvislosti bylo také zakázáno vyvážení zboží a technologií dvojího užití pro armádní účely v Rusku nebo pro ruské koncové uživatele. Sankce také zasáhly finanční trhy. EU nařídila zákaz vydávání a obchodování s akciemi, dluhopisy a obdobnými finančními nástroji s termínem obratu převyšujícím 30 dnů. Zákaz se týkal všech finančních institucí vlastněných více než 50% Ruskou federací. Další restriktivní opatření se týkala vývozu určitých zařízení a technologií pro energetický průmysl do Ruska. Jedná se o možnost zamítnutí vývozní licence v případě zařízení, která jsou určena pro hlubinné nebo arktické průzkumy, těžbu ropy a břidlicové projekty. Všechna sankční opatření jsou prozatím přijata na dobu jednoho roku.

■ Podkladový materiál k debatě (23. 10. 2014, Evropský dům)

■ III. Sankce Ruska uvalené na státy Evropské unie

Odvetnou reakcí Ruské federace na zavedení unijních sankcí bylo schválení protiopatření nejen vůči Evropské unii, ale i dalším státům. Protiopatření se dotýkají několika sektorů, přičemž dopady na sektor zemědělství jsou těmi nejviditelnějšími. Dne 7. srpna 2014 bylo ruskou federativní vládou schváleno nařízení prezidenta Putina, ve kterém po dobu jednoho roku omezuje nebo zakazuje dovoz vybraných zemědělských komodit pocházejících ze zemí připojených k sankcím proti Rusku. Na seznamu zakázaných komodit jsou mimo jiné masné výrobky, mléko a mléčné produkty, ryby, ovoce a zelenina. Dále bylo dne 14. července vydáno protekcionistické nařízení „O vydání zákazu přístupu určitých druhů strojírenských výrobků pocházejících z cizích států za účelem nákupů zajišťujících státní a obecní potřeby“. Další protekcionistické nařízení vydané vládou Ruské federace dne 11. srpna se týká zákazu nákupu zahraničního spotřebního zboží pro zajištění federálních potřeb. Zboží je taxativně vymezeno (především textil, oděvy, výrobky z kůže, kožesin, obuv a příslušné suroviny, polotovary apod.). Rusko přitom uvádí, že v případě potřeby se embarga mohou rozšířit i na další sektory.

■ IV. Sankce ve vztahu k českým exportérům

České republice se podařilo alespoň částečně zmírnit dopady sankcí na českou ekonomiku, když uspěla s připomínkou k sankčním opatřením Evropské unie proti Rusku. Sankce se tak nebudou týkat vývozu obráběcích strojů. Jak tvrdí premiér Sobotka: „Podaří se do nejvyšší možné míry ochránit český strojírenský export, který by mohl být ohrožen, pokud bychom souhlasili s původním návrhem, jak ho připravila Evropská komise.“¹ Po srpnovém přijetí Putinova dekretu o sankcích vůči EU vláda ustanovila Pracovní skupinu, jejímž úkolem je hodnocení dopadu sankcí na ČR. Jako předseda byl určen státní tajemník pro evropské záležitosti Tomáš Prouza. Skupina je složena ze zástupců resortů a vybraných hospodářských partnerů. Z důvodu krátkého časového intervalu od aplikace jednotlivých opatření je vyhodnocení přijatých omezujících opatření velice obtížné, nicméně lze již odhadnout přibližné ztráty (viz. Tabulka 1).

¹ Převzato z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/sobotka-cesko-prosadio-pripominky-k-protiruskym-sankcim/r~783c75fa35ce11e48a740025900fea04/>

■ Podkladový materiál k debatě (23. 10. 2014, Evropský dům)

Sankce v oblasti průmyslu se dle odhadů Ministerstva zahraničních věcí dotknou zhruba 750 pracovních míst. Vzhledem k tomu, že nejsou retroaktivní, je těžké je vyčíslit. Vliv na HDP ČR se odhaduje na 0,1p.b.

Nařízení vlády Ruské federace ze 14. července 2014 týkající se zákazu nákupu určitých druhů strojírenských výrobků pro státní nebo obecní účely se dle studie MZV dotkne zhruba 2-5% českého strojírenského průmyslu. Český export do Ruska byl v první polovině t.r. konstantní ve srovnání s r. 2013 v CZK (v EUR došlo k poklesu o 5,6%). Negativní dopad však na český business bezpochyby bude mít pokles vývozu ze zemí, do kterých ČR exportuje, a jejichž vývozy směřují do Ruska. V tomto případě se jedná o Německo a propad o 16%. K tomu je potřeba počítat s poklesem ruské ekonomiky.

Dopad ruských sankcí na evropské zemědělské produkty (dovoz konzumních a sadbových brambor, prasat a vepřového masa) by měl být pro ČR minimální. Nejvýznamnější české vývozní artikly v oblasti zemědělství (pivo, nečokoládové cukrovinky a mák) nejsou sankcemi dotčeny. Nejvýraznější sankce se očekávají u mléčných výrobků, ve výši cca 150-200mil. Kč

Sankce budou mít rovněž dopad na dodávku klíčových energetických surovin a exportní financování.

Tabulka 1: Odhad Ministerstva zemědělství primárních a sekundárních dopadů sankcí RF na ČR²

	Primární dopady	Sekundární dopady
Potraviný celkem	- nerealizovaný vývoz - odhadovaná ztráta cca 250-300 mil. Kč	- možný pokles cen - tlak na cenu ze strany obchodních řetězců
z toho mléko a mléčné výrobky	- nerealizovaný vývoz - odhadovaná ztráta cca 150-200 mil. Kč	- možný pokles cen - tlak na cenu ze strany obchodních řetězců - snížení objemu zpracovaného mléka
Ovoce	-	- nepřímé ztráty - tlak na cenu ze strany obchodních řetězců

² Převzato z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/ruske-sankce/aktualni-odhad-dopadu-sankci-vyhlasenych.html>

- **Podkladový materiál k debatě (23. 10. 2014, Evropský dům)**

Zelenina	-	- nepřímé ztráty -tlak na cenu ze strany obchodních řetězců
Maso	- dopad na trhy s masem a jatečnými zvířaty by neměl být pro ČR významný	- možný pokles cen - tlak na cenu ze strany obchodních řetězců u masa a masných výrobků

V. Výstupy k diskusi

- *Jaké jsou – přímé a nepřímé – dopady oboustranných sankcí na makroekonomické prostředí v ČR a u našich nejvýznamnějších obchodních partnerů v EU?*
 - *Jaké jsou reálné dopady sankcí na sektory české ekonomiky a jaké výjimky byly z hlediska ČR vyjednány?*
 - *Jak mají podnikatelé dále postupovat v případě negativního dopadu sankcí na jejich podnikání?*
 - *Může dopad sankcí podpořit potřebné strukturální změny (ekonomiky či firem), případně podnítit české podnikatele k hledání nových exportních příležitostí?*
-